

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 445/2022-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **ITIMEX, a. s.**, Kukučínova 8, Banská Bystrica, IČO 31 425 666, zastúpeného Advokátskou kanceláriou **BAKO JANČIAR LEVRINC**, advokáti s. r. o., J. Kozačeka 13, Zvolen, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Miloš Levrinc, PhD., proti rozsudkom Okresného súdu Levice č. k. 13 Cb 127/2010-892 z 12. júla 2016, Krajského súdu v Nitre č. k. 26 Cob 17/2020-1166 z 30. apríla 2020 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Obdo 62/2020 z 8. decembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Návrhu na odklad vykonateľnosti rozsudku Okresného súdu Levice č. k. 13 Cb 127/2010-892 z 12. júla 2016, Krajského súdu v Nitre č. k. 26 Cob 17/2020-1166 z 30. apríla 2020 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Obdo 62/2020 z 8. decembra 2021 **n e v y h o v u j e**.

2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 (ods. 1) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutiami všeobecných súdov v civilnom spore. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napádaných rozhodnutí všeobecných súdov.

2. Súd prvej inštancie žalobe žalobcu [REDAKOVANÉ] (neskôr [REDAKOVANÉ]) vyhovel a uložil sťažovateľovi ako poddĺžnikovi povinnosť zaplatiť žalobcovi peňažnú sumu (spor o zaplatenie 112 936,68 eur s úrokmi z omeškania, pozn.), priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % a zamietol návrh sťažovateľa na prerušenie konania. V odôvodnení v podstatnom uviedol, že 2. decembra 2008 pre účely zabezpečenia pohľadávky vyplývajúcej

z úverovej zmluvy uzatvoril žalobca v pozícii záložného veriteľa so spoločnosťou [REDAKOVANÉ], Šahy v pozícii záložcu zmluvu o zriadení záložného práva k pohľadávkam ako predmetu záložného práva voči jej dlžníkom. Záložné právo k pohľadávkam bolo zaregistrované v Notárskom centrálnom registri záložných zmlúv. Uviedol, že žalobca zákonným spôsobom preukázal vznik záložného práva. Záložné právo nezaniklo žiadnym zo spôsobov podľa § 151md ods. 1 Občianskeho zákonníka a stále existuje. Konštatoval, že zánik záložcu bez právneho nástupcu a jeho výmaz z obchodného registra nie je spôsobilý privodiť zákonný spôsob zániku záložného práva.

3. Odvolací súd na základe odvolania sťažovateľa, v ktorom napadol uvedený rozsudok pre nesprávne právne posúdenie veci, keď právnu normu síce označil [§ 151md ods. 1 písm. b) Občianskeho zákonníka, ako aj § 5 Obchodného zákonníka, pozn.]), ale nesprávne ju právne vyložil, druhým rozsudkom rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

4. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ dovolanie, vyvodzujúc jeho prípustnosť z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) v spojení s § 432 ods. 1 CSP, namietajúc, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolanie však bolo napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu zamietnuté ako nedôvodné. Podľa názoru dovolacieho súdu „z právneho poriadku Slovenskej republiky nevyplýva záver, že zánikom právnickej osoby bez právneho nástupcu zanikajú automaticky jej práva a záväzky, z ust. § 151 md ods. 1 Občianskeho zákonníka nevyplýva, že zánik záložcu bez právneho nástupcu je sám o sebe skutočnosťou spôsobujúcou zánik záložného práva“.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti (rovnako ako v dovolaní namietal), že všeobecné súdy aplikovali jednak na konkrétne skutkové okolnosti nesprávnu právnu normu a inde na skutkový stav aplikovali správnu právnu normu, avšak nesprávne ju interpretovali a z toho vyvodzuje porušenie svojich práv. Bližšie uvádza, že:

a) dosiaľ súdnou praxou nebola riešená otázka zániku záložného dlžníka (odlišného ako obligačného dlžníka) ako právnickej osoby bez právneho nástupcu, so zánikom ktorého dochádza aj k zániku predmetu záložného práva a vplyv týchto okolností na záložné právo,

b) záver, ku ktorým dospeli súdy vo veci zániku záložcu – záložného dlžníka ([REDAKOVANÉ]) bez právneho nástupcu a jeho výmaz z obchodného registra (konkurzné konanie zastavené pre nemajetnosť), čo malo spôsobiť aj zánik predmetu záložného práva – pohľadávky podľa § 151md ods. 1 Občianskeho zákonníka, je natoľko nesprávny, že výklad aplikovaného ustanovenia je ústavne neudržateľný až arbitrárny,

c) súdy sa náležite nevysporiadali s námietkou sťažovateľa o zániku záložného práva v zmysle uvedeného ustanovenia Občianskeho zákonníka, pretože veriteľ žalovaného – spoločnosť [REDAKOVANÉ], bol vymazaný z obchodného registra bez právneho nástupcu pre nemajetnosť. Predmetom právneho vzťahu medzi spoločnosťou [REDAKOVANÉ], a sťažovateľom a zároveň zálohom vo vzťahu k žalobcovi bola pohľadávka spoločnosti [REDAKOVANÉ], voči sťažovateľovi, ktorej základom je veriteľsko-dlžnícky záväzkový relatívny právny vzťah, resp. existencia veriteľsko-dlžníckeho vzťahu, ktorý predpokladá existenciu aspoň dvoch subjektov s postavením veriteľ (kreditor)

a dlžník (debitor). Zánikom spoločnosti [REDAKOVANÉ], bez právneho nástupcu absentuje základná podmienka pre existenciu akéhokoľvek záväzkového vzťahu, a to podmienka existencie aspoň dvoch strán, v čoho dôsledku zaniká aj pohľadávka, ktorá nemá svojho veriteľa. V dôsledku zániku pohľadávky, na ktorú sa vzťahovalo záložné právo, zaniká aj posudzované záložné právo. Aplikovanie § 75 Obchodného zákonníka na daný prípad je nesprávne a ústavne neudržateľné, o to viac, že na majetok spoločnosti [REDAKOVANÉ], nebola nariadená dodatočná likvidácia a v obchodnom registri nebol obnovený zápis spoločnosti, čo je v rámci materiálnej publicity obchodného registra zrejmé z výpisu z obchodného registra uvedenej spoločnosti. Záložný veriteľ teda nemá čo účinne uplatniť, keďže zánikom záložcu ([REDAKOVANÉ]) bez právneho nástupcu došlo nepochybne aj k zániku jeho pohľadávky (založenej pohľadávky) ako inej majetkovej hodnoty. Uspokojenie záväzku z majetku sťažovateľa žalobcu z hlavného právneho vzťahu (úverovej zmluvy) nie je možné vymáhať súdnou cestou (nie je vynúiteľná súdom), pretože predmetná pohľadávka sa stala naturálnou obligáciou v dôsledku jej neprihlásenia do reštrukturalizačného konania dlžníka (sťažovateľa).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

7. Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľa obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. V rámci predbežného prerokovania s prihliadnutím na sťažovateľom formulované argumenty ústavný súd dospel k záveru, že jeho ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a to v časti z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde] a v časti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

III.1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom okresného súdu a rozsudkom krajského súdu:

9. Ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku okresného súdu a napadnutému rozsudku krajského súdu pre namietané porušenie označených ústavných práv v bode 1 je potrebné odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

10. Z čl. 127 ods. 1 ústavy pramení, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základných práv a slobôd poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a ústavný súd až subsidiárne.

11. Z ústavnej sťažnosti je nepochybné, že vo veci bolo proti napadnutému rozsudku okresného súdu podané odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní (o ktorom napokon aj rozhodol napadnutým rozsudkom krajského súdu) v danom prípade nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o napadnutom rozsudku okresného súdu, keďže odvolanie v tomto prípade predstavuje účinný opravný prostriedok ochrany práv sťažovateľa a vo vzťahu k napadnutému rozsudku okresného súdu.

12. Sťažovateľ zároveň využil možnosť podať proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie. Dovolanie najvyšší súd vyhodnotil ako prípustné z dôvodu existencie prítomnosti dovolacích dôvodov a napadnutý rozsudok krajského súdu materiálne preskúmal. Preto možno v tejto konkrétnej veci sťažovateľa dovolanie a rozhodovanie najvyššieho súdu o ňom vyhodnotiť ako účinný prostriedok nápravy v poslednom stupni a sťažovateľ mohol a mal možnosť hájiť svoje ústavné práva práve v dovolacom konaní najvyššieho súdu.

13. Princíp subsidiarity znamená, že ústavný súd poskytuje ochranu základným právam a slobodám iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri skúmaní podmienok konania o ústavnej sťažnosti riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je ochrana základných práv a slobôd poskytovaná ústavným súdom prostredníctvom ústavou a zákonom o ústavnom súde upraveného konania o ústavnej sťažnosti subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak o tejto ochrane nerozhodujú všeobecné súdy (porov. mutatis mutandis II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09, II. ÚS 261/2019).

14. Vo vzťahu k sťažovateľom napadnutému rozsudku okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

15. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku okresného súdu a napadnutému rozsudku krajského súdu pre namietané porušenie označených ústavných práv odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

16. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané porušenie označených práv v bode 1 napadnutým rozsudkom dovolacieho súdu, ktorým zamietol dovolanie sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd v odôvodnení rozhodnutia citoval dovolacie námietky sťažovateľa v bode 27 a v bodoch 37 až 39 v podstatnom uviedol, že so zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b) CSP a v situácii, na ktorú sa vzťahuje toto ustanovenie, dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľa je procesne prípustné, a preto skúmal, či skutočne napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením sa podľa najvyššieho súdu rozumie činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav,

ku ktorej dochádza vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Z obsahu dovolaní napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd potvrdil rozsudok, ktorým súd prvej inštancie uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi istinu v sume 112 936,68 eur spolu s 9 % ročným úrokom z omeškania v rozsahu, ako vyplýva z výroku rozhodnutia. Rozhodujúcou otázkou v preskúmvanej právnej veci je posúdenie, či zánik záložcu – záložného dlžníka (██████████) ako právnickej osoby bez právneho nástupcu, ktorý nie je totožný s osobou obligačného dlžníka (sťažovateľ), má za následok zánik pohľadávky ako predmetu záložného práva v zmysle § 151md ods. 1 písm. b) Občianskeho zákonníka, keďže neexistuje žiadny subjekt, na ktorý by táto pohľadávka prešla. Podľa názoru dovolacieho súdu z právneho poriadku Slovenskej republiky nevyplýva záver, že zánikom právnickej osoby bez právneho nástupcu zanikajú automaticky jej práva a záväzky. Z kogentného ustanovenia § 151 md ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré obsahuje taxatívny výpočet dôvodov zániku záložného práva, nevyplýva, že zánik záložcu bez právneho nástupcu je sám osebe skutočnosťou spôsobujúcou zánik záložného práva. Dovolací súd sa stotožnil s názorom odvolacieho súdu, že zánik záložcu a jeho výmaz z obchodného registra nie je spôsobilý privodiť ani zánik pohľadávky, tvoriacej predmet záložného práva samotného, ktoré bolo už riadne a včas uplatnené. Záložné právo je právom subsidiárnym a akcesorickým. Subsidiarita záložného práva vyjadruje, že ide o podporný zdroj uspokojenia pohľadávky záložného veriteľa, ktorý sa uplatní vtedy, ak pohľadávka nebola dlžníkom dobrovoľne splnená a ani nezanikla iným spôsobom. Jeho akcesorická povaha znamená, že vzniká iba za predpokladu, že platne vznikla pohľadávka, na zabezpečenie ktorej má slúžiť, a že dochádza k jej zániku, ak zanikla zabezpečená pohľadávka. Princíp akcesority sa týka zabezpečenej pohľadávky, a nie osoby dlžníka. Na podporu správnosti tohto záveru v súvislosti so zánikom práv a záväzkov pri zániku právnickej osoby bez právnych nástupcov dovolací súd poukazuje aj na dôvodovú správu k novele Obchodného zákonníka zákonom č. 390/2019 Z. z., a to konkrétne § 75k, ktorý upravuje dodatočnú likvidáciu majetku spoločnosti, ktorá napríklad prešla konkurzom, likvidáciou či bola vymazaná bez akéhokoľvek procesu majetkového vysporiadania. Z dôvodovej správy vyplýva, že celý inštitút dodatočnej likvidácie majetku vychádza z toho, že zánikom spoločnosti automaticky nezaniká „spiace“ majetkové oprávnenie spoločnosti k majetkovým hodnotám (vlastnícke právo či iné absolútne práva, postavenie oprávneného z pohľadávky). Ak bol vznik záložného práva k pohľadávke poddlžníkovi oznámený alebo preukázaný, tak ako v prejednávanej veci, poddlžník (žalovaný) je v súlade s § 151mb ods. 3 Občianskeho zákonníka povinný plniť svoj splatný peňažný záväzok záložnému veriteľovi (žalobcovi), teda aj po zániku záložcu bez právneho nástupcu existuje ďalší subjekt práva, ktorý je oprávnený požadovať plnenie od žalovaného a ten je povinný toto plnenie poskytnúť.

17. Vychádzajúc z uvedeného, napadnutý rozsudok najvyššieho súdu podľa názoru ústavného súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti a zjavnej nezlučiteľnosti jeho účinkov s obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a jeho právne závery považuje ústavný súd za ústavne udržateľné. Námietky sťažovateľa v bode 5 a) až c) tak nemôžu spochybníť prezentovaný a z ústavného hľadiska správny jednoduchý výklad dotknutých právnych predpisov všeobecnými súdmi v tejto veci. Skutočnosť, že sa sťažovateľ s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nie je postačujúca sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia.

18. Rozsudkom najvyššieho súdu teda nebolo zasiahnuté do sťažovateľových práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto je ústavná sťažnosť v tejto časti zjavne neopodstatnená [§ 56 ods. 2 písm. g)] zákona o ústavnom súde.

19. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva podľa čl. 20 (ods. 1) ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, ústavný súd konštatuje, že v tejto časti ústavná sťažnosť nespĺňa zákonom ustanovené náležitosti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde, keďže sťažovateľ, kvalifikovane zastúpený advokátom, bližšie tieto práva neodôvodnil, len citoval uvedené ustanovenia článkov, ale už konkrétnu argumentáciu vo vzťahu k napadnutým rozhodnutiam neuviedol. Odôvodnenie návrhu je podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde zákonom ustanovenou podmienkou konania pred ústavným súdom a je jednou z esenciálnych obsahových náležitostí ústavnej sťažnosti. Vzhľadom na to ústavný súd odmietol jeho ústavnú sťažnosť v tejto časti z uvedeného dôvodu.

20. Ústavný súd napokon rozhodol aj o návrhu na odloženie vykonateľnosti napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov tak, že mu nevyhovel. Dôvodom je samotné odmietnutie sťažnosti sťažovateľa v celom rozsahu v rámci jeho predbežného prerokovania, čo samo osebe vylučuje potencionálnu hrozbu závažnej ujmy (§ 129 zákona o ústavnom súde).

20. Po odmietnutí ústavnej sťažnosti bolo preto už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v bode 1 jeho ústavnej sťažnosti

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. októbra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu